

Eksamensoppgave i ECON3010 V24

Norge har inngått en avtale som forplikter oss til å redusere våre utslipp med minst 40 prosent innen 2030 sammenlignet med 1990-nivå. Det viktigste virkemidlet for å få ned utslippene har vært såkalt karbonprising, det vil si avgifter på CO₂-utslipp eller plikt til å kjøpe utslippskvoter. Over 80 prosent av norske utslipp er nå ilagt avgift eller kvoteplikt.

CO₂-avgifter og kvotepriser har økt kraftig de siste årene. Økte kvotepriser for anleggene i Europa som produseres kraft ved hjelp av gass har også ledet til økte strømpriser i Norge, siden vi er en del av det europeiske kraftmarkedet. Representanter for industrien hevder at de høye karbonprisene og strømprisene nå utgjør en trussel mot deres bedrifter og arbeidsplassene der, og gir et insentiv til å flytte produksjonen til land uten karbonprising. De argumenterer også med at det er urimelig at industrien skal rammes av høye CO₂ utslipp i kraftproduksjonen i Europa, når norsk industri kan bruke strøm basert på ren, norsk vannkraft. På bakgrunn av dette har industrien bedt myndighetene om to typer tiltak:

- a) En videreføring av ordningen som kompenserer industrien for strømprisøkningen som skyldes økte CO₂-priser i Europa.* Karbonprisene må også tilpasses bedriftenes betalingssevne, for å unngå nedleggelser og utflytting.
- b) Større vekt på subsidiering av grønn energi og teknologi som gir mindre utslipp, og mindre vekt på karbonprising.

Drøft i hvilken grad norsk klimapolitikk bør ta hensyn til industriens ønsker. Bruk de tre kriteriene fra «Grønn skattekommisjon», NOU 2015:15, som utgangspunkt for drøftingen: (i) styringseffektivitet, (ii) kostnadseffektivitet og (iii) forurenser skal betale.

*Ønsket om videreføring av CO₂-kompensasjon ble oppfylt: [Enighet om CO₂-kompensasjonsordningen ut 2030 - regjeringen.no](#)

Sensurveiledning

Det er mikroøkonomisk teori for ressursallokering som er relevant. For å oppnå en god karakter bør kandidaten vise forståelse for prisenes rolle for å sikre effektiv ressursallokering. Betydningen av at prisene gir riktig informasjon om marginale kostnader og betalingsvillighet, og dermed sørger for riktige insentiver, er sentralt stoff i de obligatoriske mikrokursene. Å anvende dette på nye problemstillinger, som kompensasjonsordningen, er imidlertid krevende, og bør belønnes. Det er også krevende at oppgaven inneholder mange forslag som skal diskuteres. Samtidig er det rom for å ha en grundigere diskusjon av noen av forslagene enn av andre. Alle forslagene skal drøftes, men ikke alle trenger å drøftes i like stor detalj. En svært god besvarelse klarer å gjøre dette med en ryddig struktur, men denne ryddigheten er ikke nødvendig for å kunne nå karakter C. Flere momenter kan presenteres i form av presise verbale argumenter, men kandidatene bør også vise at de kan bruke formelle modell-resonnementer eller figuranalyse. Å trekke inn makroøkonomiske effekter vil ligge utenfor oppgaven

Aktuelt pensum: Grunnleggende teori om prisenes rolle, effekter av avgifter og subsidier er kjnet fra de tre obligatoriske mikrokursene. Karbonprising og subsidiering av «grønne alternativer» har vært gjennomgått i ECON1210, hvor prinsippkapitlet i Grønn Skattekommisjon er pensum. Michael Hoel foreleste på kurset om avgifter på «brun energi» vs subsidier av «grønn energi», og tilhørende notat er lagt ut. En av seminaroppgavene tok for seg virkemidler i miljøpolitikken. De vil dessuten lett finne innlegg av økonomer i diskusjonen om ulike virkemidler som kan gi hjelp til

å komme på rett spor, som denne: Norsk næringsliv får massive subsidier. CO₂-kompensasjonsordningen bør avvikles. (aftenposten.no).

Forslagene i a: Detaljer om kompensasjonsordningen kreves ikke. Det er tilstrekkelig å betrakte den som en strømsubsidie til industrien. Den økte strømprisen i Europa reflekterer økt knapphet på energi, inkludert «grønn energi», når prisen på fossilbasert energi øker. Norsk vannkraft har en alternativverdi lik prisen på det europeiske markedet, og det gjelder da også den kraften som brukes av norsk industri. Å kompensere industrien for høyere priser på det europeiske markedet gir ikke riktige insentiver til utslippskutt og næringsomstilling, og lavere avkastning av kraften vår. Det er dermed ikke en kostnadseffektiv miljøpolitikk. Forslaget om å tilpasse avgiftene til bedriftenes betalingsevne vil være en subsidie av bedrifter med lav lønnsomhet, og gjør at bedriftene står overfor ulike priser på utslipp. Dette gir ikke kostnadseffektiv reduksjon av utslippene. Forslagene innebærer også et brudd med kriteriet om at forurenser skal betale. For å oppnå karakter C burde studentene minimum her kunne forklare hvorfor forslagene ikke er effektive. Begge forslag innebærer å la deler av industrien stå overfor lavere priser på utslipp enn andre. Kostnadene ved en slik politikk kan illustreres i et badekarsdiagram. Det samme gjelder kostnadene ved å bruke kraften ineffektivt ved å subsidiere kraft til industrien.

Argumentet om at industrien vil flytte til land som ikke er en del av klima-avtalen («karbonlekkasje») er relevant å diskutere, men det er utenfor oppgaven å gå langt inn i diskusjonen om karbonlekkasje. Det kan tenkes at noen vil bruke en enkel markedsmodell for å vise karbonlekkasjen som oppstår når ikke alle land deltar i klima-avtalen (gjennomgått på ECON1210).

Forslag b: En god besvarelse bør kunne skille mellom subsidier til teknologiutvikling som har positive eksterne effekter (effektivt) og subsidier som innebærer å plukke ut «grønn teknologi» (ikke effektivt). Michael Hoel sin forelesning på ECON3010 med tilhørende notat viser i en enkel markedsmodell at avgift på «brun energi» er mer effektivt enn subsidiering av «grønn energi».

I hvilken grad bryter forslagene med kriteriet om styringseffektivitet: Subsidier av grønn teknologi har usikker effekt, og er trolig mindre treffsikre enn kvoter og avgifter. Kompensasjonsordningene i forslag b motvirker effektene av karbonprisingen og kan bidra til å sementere en næringsstruktur med høye CO₂ utslipp.

Det kan være aktuelt å finne fram til faktagrunnlag, for eksempel om hvordan kompensasjonsordningen fungerer og hva den koster. Det er viktig at tall og fakta gjøres relevante for problemstillingen.